

Kultura čitanja u obiteljskom domu

Varga, Petra

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:202219>

Rights / Prava: [Attribution-NoDerivatives 4.0 International/Imenovanje-Bez prerada 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-04**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

**PETRA VARGA
DIPLOMSKI RAD**

**KULTURA ČITANJA U OBITELJSKOM
DOMU**

Zagreb, rujan, 2020.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
Zagreb

DIPLOMSKI RAD

Ime i prezime pristupnika: Petra Varga

TEMA DIPLOMSKOG RADA: Kultura čitanja u obiteljskom domu

MENTORICA: doc. dr. sc. Marina Gabelica

SUMENTORICA: Višnja Vukašinović, prof.

Zagreb, rujan, 2020.

Sadržaj

Uvod	1
1. Važnost čitanja	3
2. Unutarnji i vanjski čimbenici čitanja	3
3. Predčitalačke vještine	4
3.1. Funkcija pisanoga jezika	4
3.2. Tehničke karakteristike pisma	5
3.3. Proces i tehnika čitanja	5
4. Utjecaj čitanja na prenatalni razvoj djeteta	5
5. Rana pismenost	6
6. Obiteljska pismenost	7
7. Rituali čitanja	7
8. Dječja književnost	9
9. Dječja književnost koja se najčešće čita djeci	10
9.1. Slikovnica	10
9.1.1. Funkcija slikovnica	11
9.1.2. Primjer kvalitetne slikovnice	12
9.2. Priče	13
9.2.1. Primjer kvalitetne priča	14
9.3. Bajke	15
9.3.1. Primjer kvalitetne bajke	16
9.4. Poezija	18
9.4.1. Primjer kvalitetne poezije	19
10. ISTRAŽIVANJE-ANKETA „KULTURA ČITANJA U OBITELJSKOM DOMU“	20
10.1. Cilj istraživanja	20
10.2. Problemi istraživanja	20
10.3. Metoda prikupljanja podataka	20

10.4. Uzorak ispitanika	21
10.5. Rezultati i analiza dobivenih podataka	21
Zaključak	31
Literatura:	32
Izjava o izvornosti diplomskog rada	35

Popis slika

Slika 1. Naslovnica slikovnice “Miffy u bolnici” Dicka Brune.	13
Slika 2. Naslovnica priče “Ježeva kućica” Branka Ćopića.	15
Slika 3. Naslovnica bajke “Šuma Striborova” Ivane Brlić-Mažuranić.	17
Slika 4. Naslovnica zbirke pjesama “Nevidljiva Iva” Zvonimira Baloga.	19

Popis grafikona

Grafikon 1. Prikaz dobi djece ispitanika.	22
Grafikon 2. Prikaz spola djece ispitanika.	22
Grafikon 3. Prikaz broja ispitanika koji čitaju svojoj djeci.	24
Grafikon 4. Prikaz učestalosti razgovora ispitanika tijekom čitanja sa svojim djetetom/djecom.	25
Grafikon 5. Prikaz učestalosti razgovora ispitanika nakon čitanja sa svojim djetetom/djecom.	25
Grafikon 6. Prikaz najčešćeg načina uključivanja djeteta/djece ispitanika tijekom čitanja.	26
Grafikon 7. Prikaz broja ispitanika koji posuđuju knjige svojem djetetu/djeci.	27
Grafikon 8. Prikaz broja ispitanika koji kupuju knjige svojem djetetu/djeci.	28

Sažetak

U ovom diplomskom radu opisano je čitanje kao vještina koja se uči te opisan na način na koji roditelji trebaju stvoriti podražajnu okolinu za svoje dijete kako bi ono na adekvatan i kvalitetan način moglo savladati vještinu čitanja. Također obrazložena je važnost čitanja djetetu te kako čitanje ima pozitivan učinak na psihofizički razvoj djeteta. U radu se osvrćemo na djecu rane i predškolske dobi te paralelno s time govori se o razvijanju predčitalačkih vještina i ranoj pismenosti. Predčitalačke vještine su podijeljene u tri kategorije, funkcija pisanog jezika, tehničke karakteristike pisma te proces i tehnika čitanja. Naglašen je i utjecaj čitanja na prenatalni razvoj kojem majka prije rođenja samog djeteta može utjecati na razvoj predčitalačkih i čitalačkih vještina svojeg djeteta. Uz navedeno opisana je i obiteljska pismenost i rituali čitanja koje bi roditelji trebali primjenjivati u vlastitom domu te stvoriti pozitivne navike kod djece koje su vezane uz čitanje, kao što su vrijeme čitanja, ugodnost tijekom čitanja, način čitanja te razgovor tijekom i poslije čitanja o pročitanoj. Opisane su i dječje književne vrste, slikovnica, priča, bajka i poezija koje se često čitaju djeci te su dani primjeri kvalitetne literature koja je od iznimne značajnosti za djecu te ih poučava bitnim stvarima kroz čitanje. Uz diplomski teorijski rad provedeno je istraživanje u obliku anonimne ankete koju su ispunjavali roditelji, a pomoću koje sam istražila rituale vezane uz čitanje u obiteljskom domu, što se čita i na koji način su djeca uključena u proces čitanja. Roditelji su ispitani putem Facebook stranica te su bili upućeni u svrhu istraživanja. U radu su prikazani cilj i problemi istraživanja, uzorak ispitanika te rezultati i analiza dobivenih podataka.

Ključne riječi: vještina čitanja, razvoj predčitalačkih vještina, dječje književne vrste, djeca rane i predškolske dobi.

Summary

In this thesis reading is described as a skill that is learned and how parents should create stimulating environment for their child so they can develop adequate and effective skill of reading. Also the importance of reading to a child is explained and its effects on its psychological and physical development. In the thesis, referring to preschool children, pre-reading skills are separated into three categories, function written language, technical characteristics of the letter and process and the ethnic of reading. Influence of prenatal reading such as when mother reads to their unborn children is highlighted in the thesis. It can impact child's pre-reading and reading skills. Including, it is described how family literacy and rituals of reading which parents should implement in their own home and create positive habits with children that are connected to reading, time for reading, comfort while reading, method of reading during and after reading of what is read. Children's literary types, picture books, fairy tales and poetry are usually read to children and are given as an example of quality literature that is of immense importance for children which teaches them significant things during reading. Adding to this thesis an anonymous survey is completed by parents in which I saw rituals during reading in a family home, what is read and in which way are children involved in the process of reading. Parents are checked via face-book and were explained a purpose of a survey. In the thesis, objective and problems of research, the respondent sample and analysis of given information are shown in the text.

Keywords: reading skills, development of pre-reading skills, childrens literary types, preschool children.

Uvod

Čitanje je vještina koju dijete usvaja od najranije dobi te obitelj ima značajnu ulogu u stvaranju podražajne okoline za dijete. Pomoću čitanja djeci od njihove najranije dobi omogućavamo razvijanje mozga te podupiremo kvalitetan rast i razvoj djeteta. Dijete koje je izloženo čitanju od samog početka imat će bolje rezultate u osnovnoj školi, ali već i u vrtiću, imat će razvijeniji vokabular, bolju koncentriranost na aktivnosti, šire razumijevanje jezika i shvaćanja njegovih zakonitosti te će dijete samouvjerenije izvršavati zadane zadatke. Svako dijete ima predispozicije vezane za čitanje. Unutarnji genetski čimbenici također igraju veliku ulogu u usvajanju vještina kao što je čitanje, ali vanjski čimbenici, odnosno podražajna okolina, može prevladati i vježbom dijete može postići odlične rezultate. Roditelji i obitelj su najuži krug ljudi s kojima se dijete svakodnevno susreće. Oni imaju važnu ulogu u poticanju djetetovih predčitalačkih vještina, koje dijete treba usvojiti kako bi mogao kasnije usvajati čitalačke vještine. Čestim čitanjem djetetu, u približno određeno vrijeme, u smirenom kutku omogućavamo djetetu da zavoli knjige i čitanje, te kasnije u svome životu prakticira čitanje kao neizostavnu stavku u svome životu.

Rana pismenost označava ukupno znanje djeteta o čitanju i pisanju prije nego što ono nauči čitati i pisati. Obiteljska kultura čitanja i pisanja uvodi dijete u svijet pismenosti i roditelji mogu znatno utjecati na razvoj pismenosti kod djeteta.

Obiteljska pismenost također utječe na stvaranje navika čitanja kod djeteta. Ona se odnosi na razvijanje pismenosti cijele obitelji te time omogućuje više podražaja unutar obitelji kako bi se vještina čitanja mogla adekvatno razviti.

Rituali čitanja omogućuju djetetu vrijeme tijekom dana koje je posvećeno čitanju. Određivanjem vremena tijekom dana, mjesta u prostoriji te predvidljivosti aktivnosti, dijete dobiva poruku kako dolazi vrijeme za čitanje što u njemu gradi pozitivan stav prema čitanju.

Dječja književnost jest književnost koja je po svojoj tematici i formi namijenjena za djecu te prema njihovim zanimljivostima. Dječja književnost koja se najčešće čita djecu su slikovnice, priče, bajke i poezija te ona ima važnu ulogu u adekvatnom i kvalitetnom rastu i razvoj svakog djeteta.

Knjiga i poticajno obiteljsko okruženje ima izuzetno važnu ulogu u kognitivnom, socijalnom i emocionalnom razvoju, ali i u motoričkom te shvaćanju okoline.

1. Važnost čitanja

Čitanje je vještina koja jenastala kao posljedica kulturnog razvoja čovjeka te je neophodna za razvoj i opstanak svakog pojedinca. (Čudina-Obradović, 1996).

Slušanjem i čitanjem djeca spontano uče nove riječi, kako se tvore rečenice, grade i razvijaju priče, djeca uče pratiti priču i koncentrirati se na kraće ili dulje vrijeme (Stričević, 2007). Na taj način upoznaju svoj jezik uz interakciju s roditeljima koja je od iznimne važnosti za kvalitetan rast i razvoj svakog djeteta i ne smije se podcjenjivati.

Odgoj i obrazovanje je prenošenje i usvajanje jezika, kulture, vrijednosti, stavova, navika, oblikovanje osobnosti te sve se to događa upravo u obitelji kao prvoj i najvažnijoj „učionici“ djetetova života (Baždarić, 2015). Obitelj ima veliku ulogu u psihofizičkom razvoju djeteta i ona njemu omogućava u određenom stupnju kvalitetno usvajanje jezika. Čitanje unutar obitelji je od iznimne važnosti kako bi se pozitivno utjecalo na dijete. Svako dijete voli slušati priče i uživa slušajući svoje omiljene.

Tijekom čitanja kod djece se potiče osjećaj bliskosti s roditeljima i stvara se posebna emocionalna veza gdje roditelj provodi kvalitetno vrijeme sa svojim djetetom te dijete ima samostalno vrijeme sa svojim roditeljem. Čitanje djeci emocionalno uključuje roditelja i dijete, a vrijeme provedeno u čitanju vrlo je kvalitetno ispunjeno (Čunović i Stropnik 2015).

Čitajući omogućavamo djeci da se sprijatelje s knjigama i čitanjem te da u tome uživaju, da im pisana riječ u svakoj situaciji bude nadomak ruke, da shvaćaju vezu između slova i glasa te slova i riječi unutar smislene cjeline, bogatimo im vokabular, podupiremo shvaćanje pravila pismenosti, razvijamo vještine početnog čitanja i pisanja, proširujemo razumijevanje jezika te potičemo samopouzdanje kod djece (Moomaw i Hieronymus, 2008).

Djeca koja su tijekom prvih godina života aktivno uključena u komunikaciju, imaju bolje rezultate na testovima znanja i vještina u osnovnoj školi nego djeca koja nisu toliko bila izložena jeziku. Mozak zdravog djeteta koje je bilo izloženo odgovarajućim poticajima, znatno je razvijeniji od mozga također zdravog djeteta, ali koje je bilo zanemareno od okoline (Budak i Cvijanović, 2015).

2. Unutarnji i vanjski čimbenici čitanja

Čimbenici čitanja mogu biti unutarnji, oni genetski, te vanjski, odnosno podražaji koje dobivamo iz okoline. Prema Čudini-Obradović (2014) unutarnji čimbenici uključuju urođene

karakteristike živčanoga sustava i genske predispozicije, dok vanjski čimbenici uključuju vanjske podražaje uprenatalnom razdoblju, socijalno, materijalno i kulturno okruženje, načine podučavanja i odgoja i vršnjački odnosi. Prilikom razvoja čitanja bitno je naglasiti kako svako dijete ima različite genetske čimbenike na koje se može djelovati utjecajem vanjskih čimbenika, ovisno o njihovom intenzitetu i trajanju. Što više izložimo dijete čitanju ono će brže i efikasnije savladavati vještinu čitanja. Prema Krstić (2017) na razvoj govora i predčitalačkih vještina, usvajanje čitanja i budući akademski razvoj također utječu bolesti, ali i traume fizičke ili psihološke prirode. Kako bi dijete imalo što kvalitetniji razvoj općenito, bitno je promatrati njegove radnje u kojima se mogu utvrditi psihološke traume te razgovarati s djetetom kako bi se te traume razriješile kvalitetno, bez ubrzavanja i preskakivanja faza razrješavanja. Roditelji su primarni čimbenici u djetetovom okruženju i imaju veći utjecaj na razvoj vještine čitanja od onih urođenih bioloških osobina.

„Dijete iz okoline mora dobivati dovoljno poticaja kako bi moglo istraživati i kvalitetno se razvijati, a najvažniji poticaj djetetu su njemu bliski ljudi koji omogućuju kvalitetan kontekst razvoja predčitalačkih vještina.“ (Krstić, 2017; str. 18)

3. Predčitalačke vještine

Predčitalačke vještine kod djece se počinju jako rano razvijati, već u vrtićkoj dobi. Rano se razvija svijest o pisanom jeziku te osjetljivost za karakteristike i smisao pisanog jezika. To su sve predčitalačke vještine na koje možemo utjecati od samog začeca, te razvojem predčitalačkih vještina stvaramo preduvjet za razvoj čitalačkih vještina.

Predčitalačke vještine se definiraju kao „svjesnost djeteta o pisanom jeziku, i to o njegova tri aspekta: o funkciji pisanog jezika, o tehničkim karakteristikama pisma, te o procesima i tehnici čitanja“ (Čudina-Obradović, 2002; str.21).

3.1. Funkcija pisanoga jezika

Prema Skladany (2018) pojam o pismu se javlja ako je dijete bilo izloženo pisanim priložima u svojem okruženju. U djetetovom najranije životu, izlaganje pisanim priložima je od iznimne važnosti kako bi dijete kasnije moglo razaznati da li osoba čita ili piše, što razaznaje oko treće godine života. Također, svjesnoje da svrhu čitanja čini uočavanje i primanje poruke te da ona nastaje iz pisanog teksta.

3.2. Tehničke karakteristike pisma

U razdoblju između četvrte i pete godine razvoja osvještuje se pojam o pismu. Dijete u ovoj dobi shvaća različitost među slovima, svjesno je pravila pisanja, kao što je pisanje s lijeva na desno u odozgo prema dolje te razumije osnovne interpunkcijske znakove, usvaja rječnik, karakteristike rječnika i širi svoj vokabular. U ovoj fazi se javlja svijest o riječi u pismu kao zasebne vizualne jedinice te se postupno javlja svijest kako se svaka riječ sastoji od zasebnih znakova. Postupak prepoznavanja zasebnih znakova u riječi se prepoznaju uz pomoć uočavanja rime te uočavanja prvog glasa u riječi.

3.3. Proces i tehnika čitanja

Čudina-Obradović (2008) opisuje kako grafo-foničko znanje možemo prepoznati kod djece u dobi od 6. Do 7.godina, to jest tada dijete može spoznati povezanost između glasova i slova, odgovornih znakova za određeni glas. Također autorica navodi kako je dijete razvilo predčitalačke vještine ako prepoznaje glas kojim započinje ili završava riječ, rastavlja riječ na glasove, prepoznaje gdje se nalazi zadani glas u riječi, imenuje te prepoznaje slova i brojke. Razvijenost predčitalačkih vještina u određenoj dobi može inicirati na određene teškoće u čitanju, što je moguće uvidjeti već kod trogodišnjaka.

Roditelji su prvi modeli koje dijete oponaša i imaju iznimno važnu ulogu u poticanju razvijanja predčitalačkih vještina. Predčitalačke vještine su važne radi usvajanja vještina kao što su čitanje i pisanje te svakodnevnim čitanjem, razgovorom o knjigama koje su roditelji čitali djeci, poticanjem na čitanje i slušanje knjiga, izvođenjem aktivnosti vezane za knjigu, roditelji pozitivno utječu i potiču djecu na razvoj predčitalačkih vještina.

4. Utjecaj čitanja na prenatalni razvoj djeteta

Postoje mnogi faktori koji utječu na razvoj djeteta još u prenatalnoj dobi. U devet mjeseci koje dijete provodi u maternici ključno je razdoblje u kojem se majka mora pobrinuti za svoje zdravlje kako bi osigurala djetetovo. Svaka majka trebala bi konzumirati zdravu prehranu, umjerenu tjelovježbu, izbjegavati pušenje cigareta, izbjegavati stres, konzumiranje alkohola i kofeina koji bi mogli negativno utjecati na zdravlje djeteta. Postoje i razni drugi faktori koji se ne odnose samo na konzumiranje ili izbjegavanje konzumiranja određenih prehrambenih proizvoda.

Uloga čitanja gradi se od prenatalnog razdoblja u kojem majka koja čita svojem djetetu gradi naviku čitanja tog djeteta. Aktivnim pričanjem priča, majka svojem djetetu omogućuje stanje smirenosti i koncentriranosti na njezin glas koji priča priču i gradi emocionalnu vezu između djeteta i majke.

Emocionalno povezivanje s djetetom temeljeno na komuniciranju s nerođenim djetetom, pričanju priča, čitanju, dodirivanju, sviranju i slušanju glazbe može nesamo pospješiti zajedništvo u obitelji već može imati i izravan utjecaj na razvoj mozga djeteta. Takva vrsta prenatalne brige o djetetu spada u područje "namjerner prenatalne stimulacije". (Diamond i Hopson 1999: 70) Prenatalnom stimulacijom, kao što je čitanje priča, slikovnica, bajki, basni, pjesama ili neke druge kvalitetne literature, pozitivno utječemo na rast i razvoj djeteta. Dokazano je mnogim istraživanjima kako djeca u starosti od šest mjeseci u majčinoj utrobi mogu pažljivo slušati vanjske podražaje i razaznati govori li im majka ili neka druga osoba.

„Takvo je reagiranje vidljivo još u maternici pa beba razlikuje dodir majke i dodir novih ruku na koje neće reagirati onako kako reagira na majku ili oca.“ (Svetina, A.; str. 33)

Zato u ovom razdoblju majke imaju važnu ulogu u poticanju čitanja djeteta, jer zbog njihovog aktivnog čitanja djetetu, dijete je u većoj mogućnosti da izgradi naviku čitanja nakon rođenja i kasnije u svojem životu.

5. Rana pismenost

Rana pismenost podrazumijeva sve ono što dijete zna i može u području čitanja i grafomotorike prije nego što ono počne samostalno čitati i pisati (Stričević 2007).

Rana pismenost se odnosi na naučeno o čitanju i pisanju prije nego djeca nauče samostalno čitati i pisati. Roditelji koji provode više vremena čitajući sa svojom djecom i oni koji aktivno potiču na čitanje izravno utječu na akademsku uspješnost svoje djece. Pismenost kod djece se razvija od njihova rođenja. Roditelji koji pričaju sa svojom djecom od samoga rođenja utječu na razvoj auditivne osjetljivosti što je povezano s razvojem govora te kasnije čitanja. Nadalje, sposobnosti razumijevanja i govora te vještine čitanja i pisanja više se ne gledaju kao odvojene sposobnosti, a proces njihova usvajanja kao uzastopan proces, tj. tako da usvajanje sljedeće sposobnosti ovisi o razvoju prethodne, već se smatra da se navedene sposobnosti i vještine tijekom razvoja prožimaju (Martinović, Stričević, 2011). Rana pismenost, kao temelj usvajanja i kasnijeg razvoja pismenosti, naročito snažno utječe na školsko razdoblje i

akademski uspjeh ili neuspjeh i određena je pokazateljima poput svjesnosti i motivacije za tisak, osnovnih rukopisnih znanja, poznavanja slova, fonološke svjesnosti i drugih mjera jezičnog razvoja (kao što su mjere narativnih sposobnosti, rječničkog znanja i druge) (Lenček, Užarević, 2016).

Pedijatri također imaju važnu ulogu u promicanju rane i obiteljske pismenosti jer dopiru do djece iz svih društvenih skupina, dobro poznaju obitelj i u mogućnosti su informirati roditelje o važnosti čitanja, a roditelji imaju povjerenja u njihov stručni autoritet (Čunović i Stropnik, 2016). Također, autorice Čunović i Stropnik (2016), navode kako knjižnice i dječji knjižničari imaju važnu ulogu u razvijanju rane pismenosti i promicanju čitanja. Unutar knjižnica postoje programi i usluge za djecu, roditelje i buduće roditelje koji dodatno potiču na čitanje djeci od najranije dobi, dok knjižničari znaju prepoznati i preporučiti kvalitetne knjige za čitanje.

6. Obiteljska pismenost

Taylor (1983) navodi kako se danas obiteljska pismenost uglavnom odnosi na obrazovne programe koji potiču pismenost cijele obitelji, a prvenstveno je usmjerena na osnaživanje roditelja i njihovu podršku koju pružaju djeci u stjecanju predčitalačkih vještina te na intenzivniju suradnju obitelji i vrtića/škole. Osim poučavanja roditelja, obiteljska pismenost obuhvaća poučavanje odgajatelja i učitelja, odnosno svih koji rade s djecom.

Autorice Čunović i Stropnik (2015), navode kako poticajno obiteljsko okruženje, navike čitanja odraslih članova obitelji, stalno okruženje tiskanim medijima te broj knjiga u kućnoj knjižnici stvara naviku čitanja kod djece.

7. Rituali čitanja

Vizek Vidović i Hrabar (2009) navode kako se održavanjem jednostavnih, svakodnevnih obiteljskih aktivnosti djetetu najbolje prenosi poruka da ga se cijeni i voli te takvi predvidljivi i pozitivni događaji ojačavaju osjećaj zajedništva, kontinuiteta, bliskosti i smisla pa se dijete u takvim trenucima osjeća prihvaćeno i sigurno.

Čitanjem s djetetom stvaramo jaku emocionalnu vezu i omogućavamo djetetu osjećaj ugone, zadovoljstva te stvaramo ugodnu i pozitivnu atmosferu u kojoj se dijete može opustiti i uživati u trenutku. Kada čitamo djetetu, ovisno o literaturi koju čitamo, trebamo prilagoditi boju i ton našega glasa, dočarati čitanje pomoću gesta i mimike kako bi se dijete što više uživalo u priču

koja mu se priča i koncentriralo se samo na priču u tom trenutku. Pokazivanjem slika djetetu dodatno dočaravamo moment unutar čitanja. Svaki roditelj bi trebao ostaviti vremena za čitanje svome djetetu, provoditi kvalitetno vrijeme s djetetom bez užurbanosti i pritiska. Ako je roditelj angažiran u čitanje i pokušava na sve načine dočarati djetetu priču, uživiti ga u priču i posvetiti se isključivo djetetu, dijete će imati pozitivan stav o čitanju i zavoljet će čitanje u cijelosti.

Zalar, Boštjančić i Schlosser (2008) govore kako bi roditelji trebali produljiti trenutke užitka čitanja irazgledavanja slikovnica sa svojom djecom jer vrijeme koje djeci poklanjamo čini ih zadovoljnima, samouvjerenijima, sposobnijima za život te produbljuje međusobnu ljubav i poštivanje te bi knjiga već u predškolskoj dobi trebala postati nerazdvojandio djetetova života. Zato je dobro razgovarati s djecom o pročitanoj, uputiti ih tijekom čitanja te pokazivati slike kako bi djeca mogla uživati slušajući i razvijati kvalitetan i pozitivan odnos prema čitanju.

Mnogi autori navode kako djeca vole rutinu i prepoznavanje određenih dijelova dana, kao što su vrijeme ručka, vrijeme za igru na otvorenom, pa tako i vrijeme za čitanje.

Čitanjem na istom mjestu u skoro približno vrijeme uspostavlja se ritual, običaj zajedničkog čitanja što djetetu daje osjećaj stalnosti i male tradicije što je izvor sigurnosti i uporište za osjećaj vremena i životne organizacije. Ozračje čitanja priče treba biti opušteno, ugodno i toplo, a roditelj smiren i opušten. Zajedničkim čitanjem s roditeljima dijete uči da je čitanje redovna, svakodnevna aktivnost, koja je važna, korisna i zabavna (MilevojKlapčić, 2009).

Sonja Pribela-Hodap opisala je devet koraka pomoću kojih svaki roditelj omogućuje potpunu angažiranost djeteta tijekom čitanja:

- Knjigu roditelj treba pročitati sam, kako bi unaprijed znao što slijedi te na taj način može čitati s više živosti što omogućuje lakše uključivanje djeteta u čitanje.
- Roditelj treba omogućiti djetetu izbor među knjigama koje želi čitati. Ponekad djeca vole slušati istu priču više puta, što znači da ju želi zapamtiti.
- Kako bi dijete osjetilo bliskost dok roditelj čita, dijete treba sjediti u krilu djeteta ili vrlo blizu.
- Prilikom čitanja roditelj i dijete trebaju se udobno smjestiti i isključiti ometajuće izvore kao što su televizor ili radio.

- Djeci je dobro omogućiti praćenje slika unutar knjige kako bi dulje ostala koncentrirana. Knjigu je potrebno držati na prikladnoj udaljenosti kako bi dijete vidjelo slike tijekom čitanja.
- Kako bi djeca mogla zapamtiti pročitano i pratiti misao, bitno je da roditelj čita sporije nego što inače govori i omogući to pamćenje.
- Ako dijete poželi, potrebno je dopustiti da samo “čita” knjigu, izmišljajući priču, a roditelj bi trebao slušati.
- Mlađoj djeci misli brže odlutaju te je potrebno prilagoditi vrijeme čitanja, odnosno ono što se čita bi trebalo biti kraće za djecu mlađe dobi. Roditelj treba prepoznati ako dijete više nije zainteresirano za čitanje te prekinuti aktivnost.
- Kako se dijete ne bi zamorilo čitanje ne bi smjelo trajati predugo. Tako osiguravamo djetetovu želju za ponovnim čitanjem. (<https://www.rastimozajedno.hr/file/70/>)

Na ovaj način roditelji i sebi olakšavaju čitanje i shvaćaju što sve prethodi samom čitanju djetetu. Bitno je naglasiti kako se sam proces čitanja uči voljeti. Dijete možda pri samom početku uvođenja u čitanje slikovnica, priča ili pjesama neće biti zainteresirano, ali to nije razlog za ne čitanje uopće. Roditelji bi trebali saznati što dijete voli, što mu je zanimljivo ili ga fascinira, pronaći raznoliku literaturu kako bi saznali djetetove preferencije i tada dočarati djetetu svijet čitanja kako bi ono samo tražilo roditelja da mu čita i kasnije počelo samo čitati.

8. Dječja književnost

Dječja književnost jest dio književnosti koji odgovara djeci prema zanimljivim temama.

„Poseban dio književnosti koji obuhvaća djela što po tematici i formi odgovaraju dječjoj dobi, a koja su ili svjesno namijenjena djeci, ili ih autori nisu namijenili djeci.“ (Hranjec, 2006; str. 8)

Dječja književnost bogati dječji život i ukrašava unutarnji dječji svijet, čini ga zanimljivijim i posebnijim mjestom. Svako dijete koje je čitalo ili kojemu se čitalo tijekom ranije i predškolske dobi ima bogatiju kreativnost, vokabular i omogućeno mu je dulje koncentrirano boravljenje u određenoj aktivnosti.

Dječju književnost možemo podijeliti u dvije skupine, pravu dječju književnost i granične vrste. Prava dječje književnost sastojala bi se od slikovnice, poezije, priče i dječjih romana, dok u granične vrste spadaju basna, roman o životinjama, pustolovni i povijesni roman, znanstvena fantastika, putopis i biografska djela. Kako bi određena literatura pripadala pravoj dječjoj književnosti, ona mora zadovoljavati određene kriterije. Mora biti pisana za djecu, junaci trebaju biti djeca, životinje ili nešto blisko djeci te treba biti deklarirana kao dječja od strane knjižničara i nakladnika. (<https://www.scribd.com/doc/117373535/Dje%C4%8Dja-knji%C5%BEevnost>)

9. Dječja književnost koja se najčešće čita djeci

9.1. Slikovnica

Mnogi autori slikovnicu definiraju kao prvu knjigu djeteta. „Slikovnica je prvolikovno-literarno djelo koje dijete susreće i doživljava svim osjetilima.“(Verdonik, 2015: 3)

Jedno od najopćenitijih tumačenja slikovnice jest da je ona knjiga za djecu koja se sastoji pretežno od slika ili crteža. Međutim zbog različitih oblika i materijala od kojih može biti napravljena te zbog funkcija koje ju karakteriziraju, primjerenije ju je odrediti kao prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djeci (Martinović i Stričević, 2011). Slikovnica je najčešće prva literatura s kojom se dijete susreće i najčešće ju čita odgajatelj ili roditelj. Martinović i Stričević (2011) navode kako osoba koja govori, priča ili tumači djetetu stvara tekst na temelju onoga što slika prikazuje.

Neosporna je dakle činjenica da se svaka slikovnica koristi dvama vidovima komunikacije, slikovnim i tekstualnim (Crnković i Težak 2002).

Likovni umjetnik koji stvara ilustracije za slikovnicu nema apsolutnu slobodu prilikom stvaranja slika ili crteža. Slika je dominantnije u odnosu na tekst te dijete prilikom čitanja s roditeljima treba moć raspoznati radnju slikovnice iz samog crteža, a tekst još dodatno dočarava sliku, odnosno glas roditelja koji čita.

„U slikovnici je ilustracija informativno preoblikovana za tekst i nužno će sadržavati informacije koje više nisu izvedive iz teksta“ (Batinić i Majhut 2001; str. 14).

„Svrha je slikovnice pomoći djetetu otkriti svijet i medij pisane riječi; razvija spoznajni svijet djeteta; izaziva emocije; razvija govor i bogati fond riječi; zadovoljava potrebu za novim. Pokazuje odnose u ljudskoj okolini, pomaže sposobnosti pamćenja i zapamćivanja logičkih

odnosa. Predočuje pojave koje dijete ne susreće, tehnička dostignuća, prometna sredstva. Navikava na uporabu knjige, razvija potrebu za njom, pruža djeci da vide očima umjetnika.“ (Zalar, D., Kovač-Prugovečki i Zalar, Z. 2009; str. 5).

Slikovnica je u načelu kratka, tematski može biti vrlo raznolika, a po doživljaju i namjeni je umjetnička ili poučna. Poučne ili informativne slikovnice pomažu djeci u upoznavanju okoline, životinjskoga ili biljnoga svijeta, različitih ljudskih djelatnosti, svega onoga što se obuhvaća predmetom upoznavanja prirode i društva, a mogu uvoditi i u pojedine predmete kao što je matematika, kemija, vjeronauk i sl. Umjetnička slikovnica teži doživljaju svijeta, uspostavljanju unutarnjega odnosa između čitatelja-gledatelja i svijeta, baš kao priča, pjesma ili koje drugo književno djelo (Crnković i Težak, 2001).

„Djeca predškolskoga uzrasta pa sve negdje do osme, odnosno desete godine starosti, spoznaju svijet preko simboličkih radnji, a svoje dojmove, spoznaje i okoliš prerađuju uz pomoć priča. Ona u pričama dobivaju materijal za obogaćivanje i građenje unutarnjega svijeta predodžbi, a kad sama pričaju, taj unutarnji svijet mogu okrenuti prema van i podijeliti ga s drugima.“ (Velički, 2014; str. 38)

Omiljena aktivnost djece u odgojno skupini ili kod kuće jest čitanje slikovnica i aktivnosti koje su vezane uz slikovnicu, likove ili radnju omiljenih slikovnica.

Na taj način slikovnica pridonosi i razvoju govora kod djece, kao i pažnje, koncentracije, pamćenja i logičkog zaključivanja. Ne ostvaruje interakcija kognitivnu svijest, no kvalitetna interakcija može utjecati na kvalitetu učenja djeteta. Vrlo je važno da odrasli pokazuju ljubav prema slikovnici i da češće posežu za knjigama kako bi to isto činilo i dijete te razvilo svoju kulturu i naviku čitanja (Budak i Cvijanović, 2015).

9.1.1. Funkcija slikovnica

Čačko (2000) navodi kako postoji pet funkcija slikovnica: informacijsko-odgojna funkcija, spoznajna funkcija, iskustvena funkcija, estetska funkcija i zabavna funkcija.

a) Informacijsko-odgojna funkcija

Pomoću slikovnice dijete spoznaje odnose među stvarima i pojavama, veze, promjene na kvalificiran i lakši način. Djeca dobivaju odgovore na mnogobrojna pitanja koja si sama

postavljaju ili postavljaju roditeljima. Postupno uočavaju kako su knjige izvori znanja te pomoću slikovne razvijaju mišljenja.

b) Spoznajna funkcija

Dijete pomoću slikovnice provjerava svoje znanje i spoznaje o stvarima, odnosima i pojavama, što mu osigurava da su njegovi stavovi ispravni i istiniti.

c) Iskustvena funkcija

Iskustvena funkcija unutar slikovnice omogućava socijalizaciju djeteta te razvoj djeteta u ljudsko biće i u punopravnog člana ljudske zajednice. Dijete kroz slikovnicu upoznaje okruženje u kojem se ne nalazi, razmjenjuje znanje i iskustva.

d) Estetska funkcija

Estetska funkcija u slikovnici u djetetu razvija osjećaj za lijepim, privlačnim, umjetnost. Ljepota likovnih i grafičkih komponenta najvažniji je poticaj za interes djeteta prema slikovnici. Sama slikovnica utječe na ukus djeteta.

e) Zabavna funkcija

Dijete uči kroz igru, a jedna od uloga slikovnice jest igra i ona je važna funkcija čitanja slikovnica.

9.1.2. Primjer kvalitetne slikovnice

Najkvalitetnije su one slikovnice koje pomoću teksta i ilustracije poučavaju djecu bitnim stvarima, bilo to urednost, dobrota, darežljivost ili poslušnost. Svaka slikovnica ima određenu pouku kojom želi djecu poučiti o temi o kojoj priča. Htjela bih istaknuti Miffy, lika dječjih slikovnica koje je pisao i ilustrirao Dick Bruna. Miffy je zečica u trideset slikovnica autora te pomoću nje i njezinih anegdota opisuje primjereno ponašanje. To su jednostavne slikovnice u kojima je tekst pisan u stihovima, a slike su jednostavne, ispunjene jakim osnovnim bojama koje dodatno privlače pozornost djece. One su slikovnice edukativnog sadržaja pomoću kojeg mnoga djeca iz generacije u generaciju uče

Slika 1. Naslovnica slikovnice "Miffy u bolnici" Dicka Brune.

9.2. Priče

Slikovnica je prva knjiga s kojom će se djeca susresti, te ju vežemo uz najmlađu djecu, dok su bajke i priče vezane za djecu starosti oko treće godine života.

Slušajući bajke i priče, starija djeca poistovjećuju se s likovima, osobito glavnim junacima priča, s kojima često i suosjećaju. Također djeca vole i 'oživjeti' priče kroz dramatizaciju postajući tako glavni likovi, najčešće pozitivni. Upravo kroz pozitivne i negativne likove i događaje, djeca uče razliku između dobra i zla i više počinju cijeniti dobro i pozitivno (Budak i Cvijanović, 2015).

Autorice Budak i Cvijanović (2015) navode kako postoje tematske priče vezane uz problemske situacije djeteta u svakodnevnom životu, poput zdravlja, razvoja djeteta, odnosa u obitelji i izvan nje, osjećaja, ponašanja i osobina ličnosti djeteta.

Kako bi dijete zapamtilo priču valja izvesti aktivnosti prije i poslije nje. Na samom početku trebala bi postojati motivacija koja budi u djetetu želju za slušanjem priče. Kada se dijete udobno smjesti i nalazi se u tihom prostoru bez mogućnosti ometanja, tada se može započeti čitanje priče. Nakon priče trebalo bi razgovarati s djetetom o priči, što mu se svidjelo, što je sve zapamtio, kako se zove glavni lik, kako je opisan u priči, gdje je sve bio i što je radio lik iz priče te slična pitanja. Pomoću tematskih priča, dijete se poistovjećuje s glavnim likom, koji ne mora biti samo čovjek, već životinja ili pojava, i pokušava dokučiti kako bi riješilo svoj problem što je dugotrajan proces.

Važno je da odabrana tematska priča završi poželjnim ponašanjem i izravnom afirmativnom poukom ili porukom koju želimo da dijete dobije slušajući priču (Budak i Cvijanović, 2015).

9.2.1. Primjer kvalitetne priča

Ježeva kućica“ autora Branka Ćopića s ilustracijama Vilka GilhaSelana jedna je izraženijih priča u stihu koja poučava djecu kako treba voljeti svoj dom i čuvati ga. Ježurka Ježić, glavni lik ove priče, uči djecu kako se treba boriti za sebe i svoje stavove. Drugi likovi, vuk, medvjed i svinja, ga izruguju i ne shvaćaju zašto toliko voli svoj dom. Ježurka Ježić ni pod koju cijenu ne bi napustio svoj dom, u njemu osjeća slobodu i mir te je tamo sretan. Ova priča daje jednu bitnu poruku, kako jedno mjesto kao što je vlastiti dom može dati slobodu u kojoj svako dijete može biti ono što uistinu je, izraziti se na način koje ono želi te biti prihvaćeno kakvo jest.

Slika 2. Naslovnica priče “Ježeva kućica” Branka Ćopića.

9.3. Bajke

Bajke predstavljaju neke od najstarijih i možda najljepših priča o tome što se zbiva u jednom fantastičnom svijetu, u jednom svijetu koji se bitno razlikuje od stvarnoga, ovoga svijeta (Đurković i Jergović, 2017). Autori navode kako bajka u suštini treba ohrabriti dijete koje je malo, ne jako, nezrelo da se uputi na neizvjestan, opasan put, da ga ojača kad se susretne čak i s onim teškoćama koje naizgled prelaze njegove snage.

Bettleheim (1976) piše kako bez iskustva koje omogućava slušanje bajki, iskustva dodirivanja vlastitog nesvjesnog, komunikacijes njim, osoba ostaje lišena velikog resursa komunikacije sa

samim sobom, ne uspijeva doživjeti odgovarajuće zadovoljenje nesvjesnih procesa, te kao posljedica može nastati osjećaj nepotpunosti.

Bajke na izravan i neizravan način, utječu na sva područja djetetova razvoja. Djeca se vole uživljavati u uloge određenih likova iz bajke, te na taj način djeca razvijaju empatiju, izražavaju svoje osjećaje, vježbaju finu i grubu motoriku, razgovaraju o problemima i pronalaze rješenja.

Također, svako dijete razvija kritičko mišljenje slušajući bajke i pomoću njih uspijeva razriješiti određene probleme u svojem životu. Djeca uživaju slušajući bajke, ponekad traže da im se čitaju iste više puta, što znači da ih žele zapamtiti te žele znati cijeli tok događaja i zbivanja unutar bajke. Zato je bitno da roditelji često čitaju djeci i pronalaze vrijeme za čitanje jer djecu to ispunjava i omogućuje kvalitetan razvoj kakvog svaki roditelj nije u potpunosti svjestan.

9.3.1. Primjer kvalitetne bajke

„Šuma Striborova“ bajka je autorice Ivane Brlić Mažuranić koja uči djecu o ljubavi. Prikazano je kako nesebična ljubav majke može nadjačati sve zle čarolije kojima je snaha guja htjela začarati sina te napakostiti starici. Pouka ove bajke uči djecu kako ne smiju zaboraviti na svoje bližnje. Upoznat će razne ljude koji će im se u trenutku možda svidjeti, ali moraju slušati svoje roditelje koji znaju više od njih i žele im dobro te ih sačuvati od zločestoće i pokvarenosti.

Slika 3. Naslovnica bajke "Šuma Striborova" Ivane Brlić-Mažuranić.

9.4. Poezija

Prvi oblik poezije s kojom se dijete susreće jest uspavanka, što znači da se dijete susreće s poezijom čak prije slikovnice. Poezija za djecu omogućuje roditeljima da se povežu s djecom, umiruje djecu te omogućava djeci shvaćanje određenih znamenitosti.

Prema Zalar (2002) potrebno je pažljivo birati poeziju koja će se čitati djeci. Djeca se lako rastuže, zaplaše i povrijede ako je sadržaj negativan, zastrašujući ili tužan. Stoga je bitno znati o čemu se radi u poeziji, te roditelj treba prvo sam istražiti poeziju i proučiti je li ona primjerena za njegovo dijete. Autorica također smatra kako poezija namijenjena za odrasle se razlikuje od dječje poezije jer se ona obraća dječjim doživljajima. Poezija za djecu treba moći dijete držati budnim dok je se čita, dijete se mora zainteresirati te će se to postići kroz metafore koje su bliske djetetu, također treba sadržavati usporedbe uz djeci poznate stvari, događaje i okruženje te interesirati dijete.

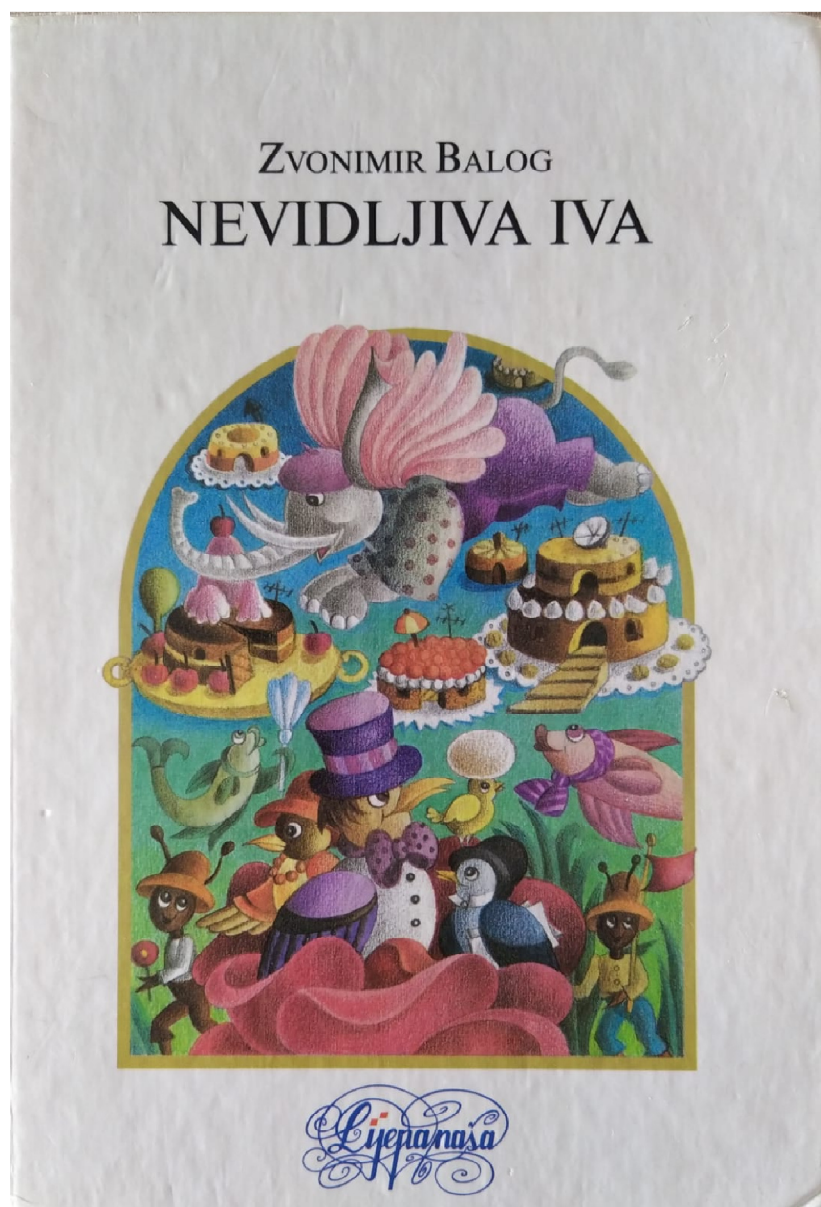
Kako je rima učestala kod pjesama, djeca ju vole slušati zbog ritmičnosti što kod djece izaziva veselje te djeca traže puno ponavljanja kako bi i ona sama naučila riječi pjesme. Djeca jako vole zvučnost riječi, što djeca mogu dobiti od poezije te je zbog toga bitno roditelje poticati i na čitanje poezije kod djece. Prema autorici Čudini-Obradović (2008) djeca koja su od najranije dobi čitala i pjevala pjesme u rimi kasnije u razvoju imala manje govornih poteškoća.

Roditelji se trebaju pripremiti za čitanje svojoj djeci, znati o čemu se radi u djelu te koji dio treba naglasiti na određeni način. Isto tako bitno je pripremiti se i na čitanje poezije. Bit čitanja poezije jest prijenos osjećaja na dijete. Ako će roditelj čitati s osjećajima, moći će svome djetetu ili djeci prenijeti osjećaje koje je pjesnik htio izreći kada je pisao određenu pjesmu. Poštivanjem interpunkcijskih znakova, kao što su točka, zarez, uskličnik, upitnik, pjesma jača svoju smislenost što znači da kvalitetnim čitanjem i poštivanjem interpunkcijskih znakova možemo prenijeti smisao pjesme.

Poezija kvalitetnog sadržaja i prilagođena dječjoj dobi ima važan utjecaj na cjelokupan razvoj djeteta te omogućava djetetu savladavanje odgojnih zadataka, razvijanje kritičkog mišljenja, buđenje maštovitosti i kreativnosti, uvažavanje vlastitih osjećaja te osjećaja drugih u svojoj neposrednoj okolini.

9.4.1. Primjer kvalitetne poezije

„Nevidljiva Iva“ jest zbirka pjesama koju je napisao Zvonimir Balog. Pjesme unutar zbirke govore o temama s kojima se djeca svakodnevno susreću i potiču djecu na razmišljanje. Autor, pomoću humora, nastoji zabaviti djecu i ostale čitatelje zbirke, maštovito objašnjava određene pojmove i pokazuje čitateljima pitanja koja postavljaju djeca, te odgovore slične dječjima u svojim pjesmama. Knjiga je podjeljena na deset cjelina te je dobila nagradu „Grigor Vitez“ 1970. godine.

Slika 4. Naslovnica zbirke pjesama “Nevidljiva Iva” Zvonimira Baloga.

10. ISTRAŽIVANJE-ANKETA „KULTURA ČITANJA U OBITELJSKOM DOMU“

Djeca se u 21. stoljeću se sve kasnije susreću s knjigom zbog digitalizacije i suvremenog načina življenja. Djeca se sve više igraju pomoću mobitela ili računala te svoje slobodno vrijeme sve više provode gledajući televiziju. Kvalitetna knjiga je od iznimne važnosti bitna za adekvatan rast i razvoj djeteta te sam htjela dobiti uvid u čitalačke navike unutar obitelji. Shvaćanjem važnosti čitanja slikovnica, bajki ili pripovijetki već u najranijoj dobi, odlučila sam napraviti anketni upitnik o kulturi čitanja u obiteljskom domu, kada roditelji čitaju djeci i koliko često, uključuju li djecu u proces čitanja te posjeduju li djeca svoje knjige.

10.1. Cilj istraživanja

Cilj ovog istraživanja bio je odgovoriti na pitanja poput čitaju li roditelji svojoj djeci i koliko često, razgovaraju li tijekom čitanja s djecom ili nakon što pročitaju knjigu, posuđuju li djeci knjige u knjižnici, kupuju li djeci knjige, koliko knjiga njihova djeca posjeduju, na koji način najčešće roditelji uključuju djecu tijekom čitanja, koju literaturu djeci čitaju te da li roditelji smatraju čitanje važnim za rast i razvoj svojeg djeteta ili djece.

10.2. Problemi istraživanja

Problemi istraživanja su bili vezani uz aktivnosti i učestalost čitanja djeci vrtićke dobi te će se oni u analizi rezultata potvrditi ili dobaciti.

- Roditelji djece vrtićke dobi ne čitaju svojem djetetu/djeci
- Proces čitanja nije potkrijepljen razgovorom
- Djeca nisu uključena u proces čitanja, već su pasivni slušači
- Roditelji djece rane i predškolske dobi ne posuđuju knjige u knjižnici
- Roditelji djece rane i predškolske dobi ne kupuju knjige za djecu
- Roditelji ne smatraju čitanje važnim za kvalitetan razvoj svojeg djeteta/djece

10.3. Metoda prikupljanja podataka

Metoda prikupljanja podataka bila je anonimna internetska anketa koja se sastojala od četrnaest pitanja. Ispitanici su imali mogućnost odgovaranja izborom iz višestrukog odgovora te su na jedno pitanje odgovarali opisnim odgovorom.

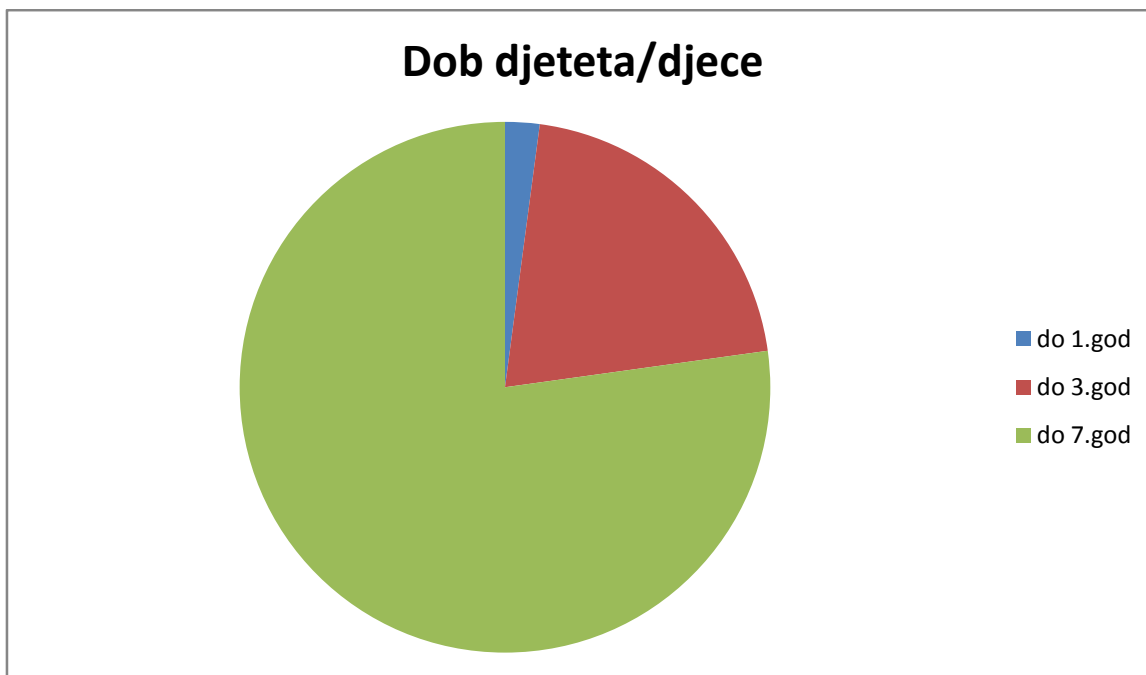
10.4. Uzorak ispitanika

Uzorak, odnosno ispitanici su bili roditelji djece rane i predškolske dobi koji su aktivni na internetu, to jest na Facebook profilima kao što su Odgojitelji predškolske djece, Didaktika u dječjim vrtićima, Roditelj odgojitelj-demografska mjera, Roditelji o koronaškoli, Moderno roditeljstvo, Moderno roditeljstvo. Odgoj i osobni razvoj te druge. Odgovori su prikupljeni u razdoblju od 17. srpnja do 12. kolovoza 2020. godine. Ukupan broj ispitanika bio je 390 roditelja djece rane i predškolske dobi.

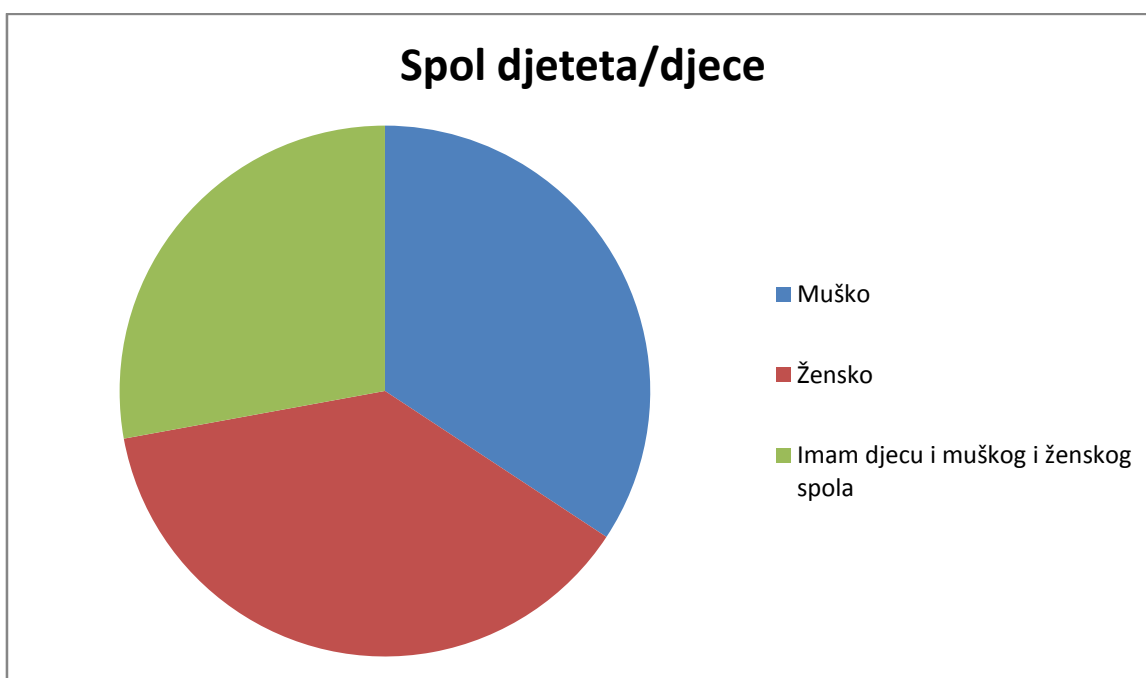
10.5. Rezultati i analiza dobivenih podataka

U analizi dobivenih podataka predstaviti ću rezultate istraživanja i dati analizu dobivenih rezultat ankete na temu „Kultura čitanja u obiteljskom domu“. Anketu je ispunilo 390 roditelja djece rane i predškolske dobi u periodu od 17. srpnja do 12. kolovoza 2020. godine.

Prva četiri pitanja bila su informativna vezano za roditelje i za djecu. Trebalo je navesti „**Spol roditelja**“ gdje su odgovori većinom bili ženski spol, njih 98,7% dok je ostatak, 1,3% , muškog spola. Na sljedeće pitanje, „**Dob roditelja**“ najviše se roditelja izjasnilo u dobnoj skupini od 30. do 35. godina, njih 36,9%, zatim od 35. do 40. godina 31,9%, od 40. do 45. godina 14%, od 25. do 30. godina 11,7% te najmanje u dobnim skupinama od 20. do 25. godina i od 45. do 50. godina starosti. Isto tako roditelji su trebali odgovoriti na pitanje „**Dob djeteta/djece**“ gdje je većina odgovorila kako su djeca u starosti do 7. godina (77,2%), do 3. godina 20,8% te najmanje u dobi do 1. godine , njih 2%. Pitanjem „**Spol djeteta/djece**“ saznali smo kako 37,9% roditelja ima žensko dijete, 34,4% roditelja ima muško dijete, a 27,7% roditelja ima djecu i muškog i ženskog spola.

Grafikon 1. Prikaz dobi djece ispitanika.

Grafikon 2. Prikaz spola djece ispitanika.

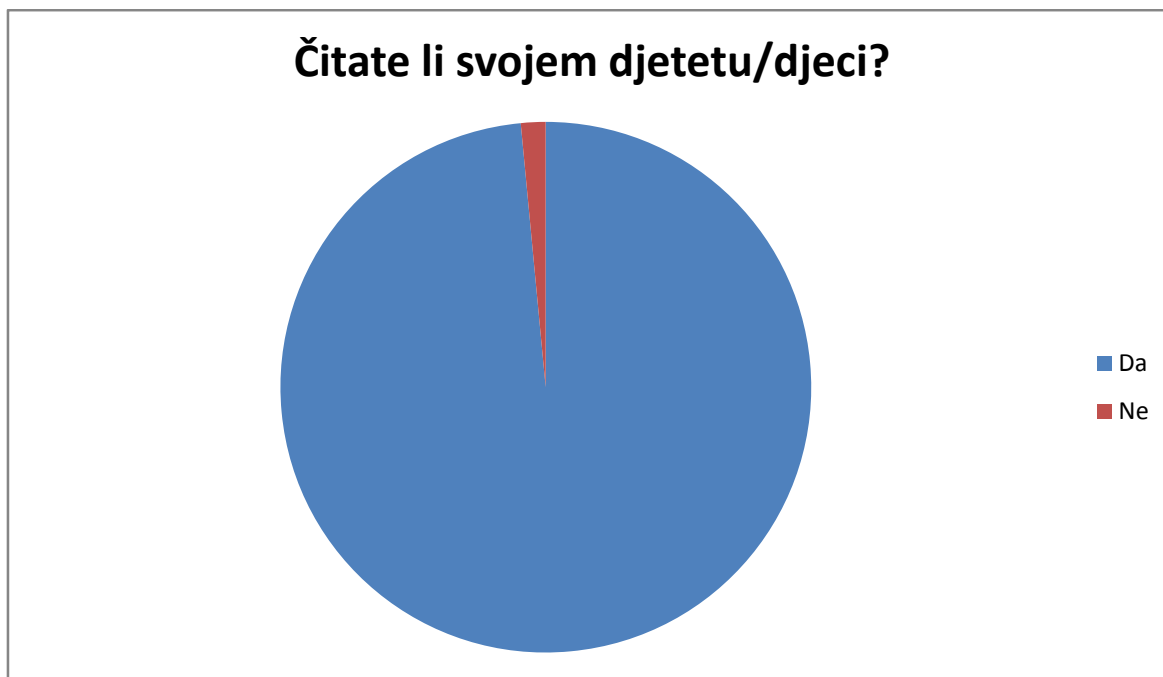
Na pitanje „**Čitate li svome djetetu/djeci?**“, 98,5% roditelja se izjasnilo kako čita, dok u pitanju „**Čitate li često svojem djetetu/djeci?**“ izjasnilo se 49,5% roditelja kako čitaju svaki dan, 32,8% roditelja čita 3 do 4 puta tjedno, 15,6% roditelja čita jedanput tjedno, dok 2,1% roditelja uopće ne čita svojem djetetu/djeci. Pokazalo se kako na pitanje „**Razgovarate li tijekom čitanja sa svojim djetetom/djecom?**“ čak 59,2% roditelja često razgovara, 22,8%

ponekad, 14,9% razgovara samo ako dijete postavi pitanje, dok 3,1% roditelja ne razgovara tijekom čitanja s djetetom/djecom. Slični odgovori bili su na pitanje „**Razgovarate li nakon čitanja sa svojim djetetom/djecom?**“ gdje su roditelji, njih 61,3% odgovorili kako razgovaraju često, 28,2% ponekad razgovara nakon čitanja, 7,7% razgovara samo ako dijete postavi pitanje, dok ostatak roditelja, njih 2,8% ne razgovara nakon čitanja s djetetom/djecom. Odgovorom na pitanje „**Posuđujete li knjige za svoje dijete/djecu u knjižnici?**“ ustanovilo se kako 55,9% roditelja posuđuje knjige, dok ostatak, 44,1% roditelja ne posuđuje knjige za svoje dijete ili djecu. Zanimljivo je kako na pitanja „**Kupujete li knjige za svoje dijete/djecu?**“ čak 93,8% roditelja kupuje knjige, a ostatak roditelja, njih 6,2% ,ne posuđuje. Odgovorom na pitanje „**Koliko knjiga za djecu posjeduje Vaše dijete/djeca?**“ roditelji su odgovorili kako 89,5% njihove djece posjeduje više od 10 knjiga, 8,7% roditelja je odgovorilo kako njihova djeca posjeduju do 10 knjiga u svojem domu te 1,8% roditelja je odgovorilo kako njihova djeca ne posjeduju knjige za djecu. Roditelji su na pitanje „**Na koji način najčešće uključujete svoje dijete/djecu tijekom čitanja?**“ odgovorili kako njih 52,1% uključuje djecu pokazivanjem i tumačenjem slika unutar knjige, 23,6% roditelja dočarava knjigu gestama i mimikom, 21% roditelja uključuje djecu potpitanjima, dok 3,3% ne uključuje svoju djecu tijekom čitanja. Na pitanje „**Što najčešće čitate svome djetetu/djeci?**“ su roditelji bili podijeljeni te se njih 50,6% posto izjasnilo kako čita pripovijetke, priče i bajke, 49,4% se izjasnilo kako čita slikovnice te se nitko nije opredijelio za čitanje pjesama svojem djetetu ili djeci. Pitanje „**Smatrate li čitanje važnim za razvoj Vašeg djeteta/djece? Obrazložite Vaš odgovor.**“ je bilo esejskog tipa te sam dobila većinu obrazloženih odgovora.

Analizom istraživanja smo dobili uvid u rezultate ankete te sada možemo analizirati probleme istraživanja te uvidjeti postoje li oni ili ne.

Roditelji djece vrtićke dobi ne čitaju svojem djetetu/djeci.

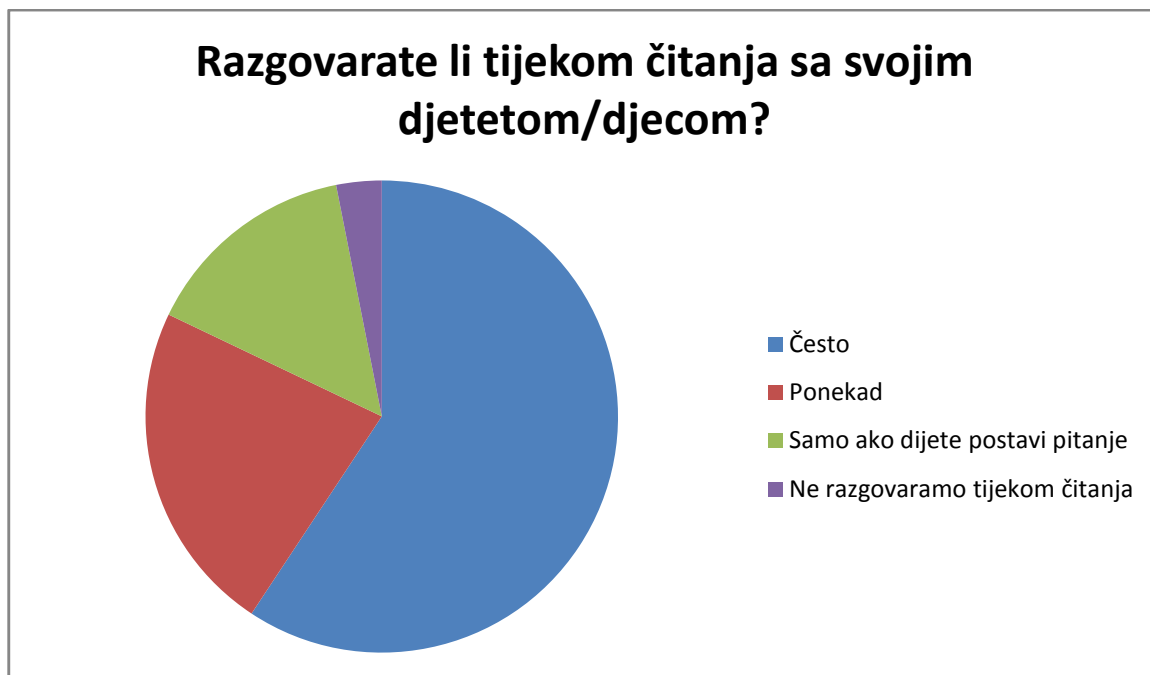
Anketni upitnik ispunilo je 390 roditelja od kojih 98,5% čita svojem djetetu ili djeci, što znači da možemo zaključiti kako većina roditelja čita svojem djetetu/djeci u obiteljskom domu. Čini se da mnogi roditelji znaju važnost čitanja ili su proučili kako čitanje pridonosi kvalitetnom razvoju djece te su uvrstili čitanje kao čestu aktivnost koju provode sa svojom djecom.

Grafikon 3. Prikaz broja ispitanika koji čitaju svojoj djeci.

Proces čitanja nije potkrijepljen razgovorom.

Na samom početku stvaranja anketa razmišljala sam kako ću na pitanjima „razgovarate li tijekom čitanja sa svojim djetetom/djecom?“ i „Razgovarate li nakon čitanja sa svojim djetetom/djecom?“ dobiti lošije odgovore, odnosno kako će se roditelji izjasniti da ne prakticiraju razgovor sa svojom djecom tijekom i nakon čitanja knjiga. Iznenadilo me kako je većina napisala da razgovara s djecom tijekom čitanja, njih 59,3%, te nešto više i nakon čitanja knjiga, njih 61,4%. Stoga možemo zaključiti kako više od polovine ispitanika potkrjepljuje čitanje knjiga i dječje literature razgovorom što još više utječe na razvoj koncentracije, širenje vokabulara te pomaže pri izražavanju vlastitih misli prema određenoj literaturi i općenito.

Grafikon 4. Prikaz učestalosti razgovora ispitanika tijekom čitanja sa svojim djetetom/djecom.

Grafikon 5. Prikaz učestalosti razgovora ispitanika nakon čitanja sa svojim djetetom/djecom.

Djeca nisu uključena u proces čitanja, već su pasivni slušači.

„Na koji način najčešće uključujete svoje dijete/djecu tijekom čitanja?“ je pitanje kojim sam htjela doznati kako roditelji uključuju svoje dijete ili djecu u proces čitanja te da li ih uopće uključuju. Većina ispitanika se izjasnila kako djecu uključuju pokazivanjem i tumačenjem slika unutar knjige, čak 52,2% roditelja. Mislim da je takvo uključivanje izuzetno kvalitetno

jer si djeca mogu lakše dočarati određene radnje i događaje iz knjige. Samom vizualizacijom određenih radnji djeca mogu lakše pratiti tok knjige te dulje ostati koncentrirana na čitanje. 23,5% roditelja se opredijelilo za dočaravanje gestama i mimikom prilikom čitanja djetetu ili djeci. Smatram kako je bitno uključiti djecu na takav način, pogotovo onu stariju jer tada oni sami mogu zamišljati svoje slike vezane za radnju i događaje u određenoj dječjoj literaturi koja im se čita, dok mlađa djeca možda još uvijek trebaju pomoć ilustracija kako bi im se dočarala određena radnja ili događaj unutar knjige. Roditelji tada pridonose razvijanju mašte djeteta i omogućuju mu istraživanje vlastitog unutarnjeg svijeta bez nametanja onoga što je netko drugi prikazao ili ilustrirao. Roditelji koji su se opredijelili potkrepljivanjem potpitanjima, njih 21%, omogućuju svojoj djeci dublje razmišljanje o knjizi. Ako su se roditelji pripremili na čitanje prije samog čitanja svojem djetetu ili djeci te su proučili knjigu, mogu postaviti zanimljiva pitanja o kojima će djeca razmišljati i maštati te stvarati nove zaključke o knjizi. Pitanja također mogu pobuditi maštu djece ako ih se zapita kakav bi oni kraj zamislili u knjizi ili što bi promijenili. Roditelji uključuju svoju djecu u proces čitanja i to na razne načine te je zaključno kako problem djece pasivnih slušača, prema ispitanicima, zapravo i ne postoji.

Grafikon 6. Prikaz najčešćeg načina uključivanja djeteta/djece ispitanika tijekom čitanja.

Roditelji djece rane i predškolske dobi ne posuđuju knjige u knjižnici.

Većina roditelja se izjasnila kako posuđuje knjige za svoje dijete/djecu u knjižnici, njih 55,8%. Smatram kako je za djecu važno da znaju gdje se nalazi knjižnica te da se na nju gleda kao izvor veselja i mjesto puno mašte i raznih predivnih knjiga. Mislim da bi se na ovom problemu trebalo poraditi, odnosno osvijestiti roditelje kako je odlazak s djetetom u knjižnicu važan u procesu zaljublivanja u knjige i čitanje.

Grafikon 7. Prikaz broja ispitanika koji posuđuju knjige svojem djetetu/djeci.

Roditelji djece rane i predškolske dobi ne kupuju knjige za djecu

U anketnom upitniku „Kultura čitanja u obiteljskom domu“ pitanje gdje su se roditelji trebali izjasniti kupuju li knjige za svoje dijete/ djecu, čak 93,9% roditelja se izjasnilo kako kupuje knjige što i nisam očekivala pošto današnja djeca često svoje slobodno vrijeme provode pred digitalnim medijima te sam bila ugodno iznenađena. Bitno je za dijete da ima svoju malu arhivu knjiga, koje može i sam prolistati ili čitati kada poželi te može čitati svoje omiljene knjige više puta. Svako dijete se rado vrati svojoj najdražoj dječjoj literaturi te je može često slušati ili čitati bez da mu postane dosadna. Zato je važno da dijete ima nekoliko knjiga u svojem domu te da mu ih se čitaju što češće moguće. Tada će dijete lakše zavoljeti proces čitanja.

Grafikon 8. Prikaz broja ispitanika koji kupuju knjige svojem djetetu/djeci.

Roditelji ne smatraju čitanje važnim za kvalitetan razvoj svojeg djeteta/djece.

Zadnjim pitanjem roditelji su trebali obrazložiti da li smatraju čitanje važnim za razvoj svojega djeteta ili djece te je svaki odgovor na ovo pitanje bio pozitivan, odnosno svaki ispitanik je objasnio kako čitanje kao proces smatra izuzetno važnim za razvoj djeteta. Neki od odgovora koje su roditelji napisali za zadnje pitanje „Smatrate li čitanje važnim za razvoj Vašeg djeteta/djece? Obrazložite Vaš odgovor.“ su:

Jako važno! Dijete razvija svoju kreativnost, pamćenje, razmišljanje, maštu. Uči se komunicirati, razgovarati, opisivati. Na taj način uči slova i brojeve.

Da. Svaki problem ili prepreku koju smo imali, rješavali smo slikovnicama. Od prilagodbe u jaslicama do prilagodbe na malog bracu kad je bio pun bijesa i ljut na nas (npr. Slikovnica Mirko Bjesomirko). Skidanje pelena: Zeko Vjeko vise ne treba pelene. Osim problemskih, volimo i zabavne i edukativne slikovnice.

Smatram da je čitanje djeci važno, jer stvara jednu lijepu vezu između djeteta i roditelja, razvija im maštu te im, nadam se, usađuje naviku čitanja u daljnjem životu.

Naravno da je čitanje važno za razvoj. Čitanjem, odnosno slušanjem, djeca šire rječnik, postaju kreativnija i maštovitija, razvijaju govor, usvajaju jezične obrasce, itd.

Da. Čitanjem se djeca navikavaju na knjige, usađuje im se kultura čitanja i ljubav prema knjizi, razvija se logičko razmišljanje i zaključivanje, kritičko razmišljanje, uočavaju se uzročno posljedične veze, bogati se rječnik, potiče mašta i kreativnost,...

Smatram. Moja kći ima 11 mjeseci pa još ne možemo prakticirati neko ozbiljnije čitanje, ali jako voli slikovnice i za ovu dob mislim da čitanje pomaže u razvoju motorike (ona uči listati stranice) i učenju riječi (najbolje su nam slikovnice koje imaju po jedan pojam na stranici). Za stariju djecu rekla bih da čitanje širi vokabular, smisao za izražavanje, hrani maštu, ali još nemam iskustva s takvim djetetom pa ne mogu reći puno više od toga. :)

Da, iznimno važnim. Osim što se povezujemo vjerujem da će mu ostati ljubav prema knjizi. Držim se one: 'Dijete koje čita postaje čovjek koji misli.'

Čitanje je vrlo važno iz više razloga ali evo ih par, detaljnije su knjige od crtića/filmova, proširuje se vokabular, manje vremena se provodi pred tehnološkim čudima (tv, osobna računala, playstation, mobiteli..) što je dobro i za psihu i za vid.

Svakako, fina motorika, percepcija, osjećaj za estetiku, pažnja, koncentracija....

Čitamo od najranijih dana. Sada vec zajedno citamo maloj seki od 4 mjeseca. Smatram da je citanje vazno jer poticemastu, igru i miče djecu od ekrana. I nakon price za laku noc- ljepse i lakse je zaspati ;)

Mislim da čitanje u ranoj dobi stvara dobre temelje i navike tijekom odrastanja. Kroz knjige nauči o ponašanju, o prijateljstvu, uči nove pojmove, nama je najvažnije da razvija maštu i kreativnost. Prije ćemo uzeti knjigu nego mobitel i slicno. Imamo dobre primjere oko nas. Nažalost, u ovo doba roditeljima je najlakše dati mobitel i igrice nego se malo vratiti u djetinjstvo, probuditi maštu u sebi i zaigrati se s klincima.

Da. Mislim da je jako vazno jer su knjige stvarno prozor u svijet, bogate iskustveno djecu, jacaju mastu, bogate vokabular.

Na primjeru moje starije curice vidim da je sve što smo joj citali imali velikog utjecaja na nju. Zavolila je knjige, citanje. Sada ih sama "guta". A da ne govorim da od 1.razreda osnovne pise najbolje, najbogatije sastave u razredu.

U potpunosti to smatram važnim za razvoj djeteta zbog poticanja emicionalnih (poticanje bliskosti i maženja s roditeljima tijekom procesa čitanja), motorickih (razvoj fine motorike šake), predčitačkih i drugih vještina.

Naravno. Odlično je za govorno-jezični razvoj,za razvoj mišljenja,zaključivanja,zapredpisalački razvoj...čitala sam svome djetetu od početka,počeo je čitati sa 2.5 godine a sa tri godine počeo je pisati. Sada ima 5 god.i uživa u knjigama,tako da svaki dan čitamo,na večer ja,a preko dana čita sam,samoinicijativno.

Smatram da slušajući priče iz slikovnica od najranije dobi djeca stvaraju podlogu za savladavanje preostalih vještina, a to su govorenje, čitanje i pisanje. Slikovnica je prva i najvažnija knjiga u životu djece. Čitajući djeci te aktivnim uključivanjem djece u proces čitanja utječemo na njihov kognitivni, socijalni i emocionalni razvoj.

Smatram da je čitanje važno jer na taj način djeca razvijaju svoje mentalne sposobnosti.

Neki roditelji su dobili uvid u proces čitanja knjiga koji se ne sastoji samo od čitanja te su pomoću ankete shvatili kako taj proces zahtjeva više sastavnica kako bi bio kvalitetniji i potpun te mogao adekvatno djelovati na psihofizički razvoj djeteta.

Da, smatram čitanje važnim za razvoj mog djeteta i upravo sam shvatila da to ne činimo dovoljno niti ga uključujem u proces. Samo to "odradimo", malo prokomentiramo i žurimo na spavanje. Do sada je volio čitati, u zadnje vrijeme sve manje, a vjerojatno upravo zbog mog pristupa. Hvala na uvidu kojeg sam dobila s ovim pitanjima.

Zaključak

Temeljem proučene literature i istraživanjem provedenim putem internetskog anketnog upitnika možemo zaključiti kako je čitanje važno za kvalitetan rast i razvoj djeteta te ono uvelike doprinosi kognitivnom, socijalnom i emotivnom razvoju, širi vokabular i znanje o jeziku te pomaže djetetu zavoljeti knjigu i čitanje. Poticajno obiteljsko okruženje doprinosi djetetovom razvoju predčitalačkih i čitalačkih vještina. Obiteljska kultura čitanja osnažuje dijete i potiče na čitanje, stvara zanimanje prema knjizi te dijete traži da mu se čita. Većina roditelja tijekom ili nakon čitanja razgovara sa svojom djecom o pročitanom te na taj način produljuju djetetovu koncentriranost na knjigu te ona dublje istražuju knjigu. Roditelji omogućavaju djetetu da istražuje svijet knjiga te ga na taj način još više privlače knjige. Kada im se čita, djeca obogaćuju svoj vokabular, sposobnost pamćenja, produljuju vrijeme koncentriranosti na sadržaj, upoznaju maštoviti svijet knjiga, usvajaju predčitalačke vještine, usvajaju zakonitosti jezika i zaljubljuju se u čitanje knjiga. Djeci potičemo kreativnost izlažući ih raznim dječjim književnim vrstama kao što su slikovnice, priče, bajke i poezija. One imaju iznimno važnu ulogu u oplemenjivanju i bogaćenju dječjeg života. Djeca ne trebaju biti pasivni slušači, već ih roditelji tijekom čitanja trebaju uključiti kako bi djeca kontinuirano i koncentrirano pratila tok radnje knjige. Roditelji mogu svoju djecu uključiti pokazivanjem slika unutar knjige, razgovorom tijekom i nakon čitanja, postavljanjem podpitanja te dočaravanjem radnje mimikom i gestama.

Pomoću čitanja djeci izgrađujemo bliskost i povezanost s djecom, obogaćujemo njihov unutarnji svijet te potičemo kreativnost, poučavamo ih empatiji i izražavanju osjećaja te gradimo generacije koje osjećaju zadovoljstvo samim sobom te imaju kvalitetno ispunjen život.

Literatura:

1. Batinić, Š. i B. Majhut. 2001. *Od slikovnjaka do vragobe: hrvatske slikovnice do 1945.*Zagreb: Hrvatski školski muzej.
2. Baždarić, T., (2015). *Obitelj pred izazovima dvojezičnosti: zablude i istina o učincima istovremene dvojezičnosti na djecu i obitelj.* Gimnazija Vladimira Nazora Zadar
3. Bettelheim, Bruno, *The Users of Enchantment The Meaning and Importance of Fairy Tales*, 1976.
4. Budak, V. i Cvijanović, T. (2015). *Tematske priče i slikovnice za djecu u treningu socijalnih vještina. Dijete, vrtić, obitelj*, 20 (77/78), 34-36. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/169966> (17.7.2020.)
5. Stričević, Ivanka. 2007. „Rana pismenost u kontekstu ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje“. *Dijete i društvo: časopis za promicanje prava djeteta* 9 (2): 49–60.
6. Crnković, M. i D. Težak. 2002. *Povijest hrvatske dječje književnosti od početaka do 1955. g.* Zagreb: Znanje.
7. Čačko, P. (2000). *Slikovnica, njezina definicija i funkcija.* U R. Javor, Kakava je knjiga slikovnica. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba
8. Čudina – Obradović, M. (2014). *Psihologija čitanja od motivacije do razumijevanja.*Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
9. Čudina-Obradović, M. (2008). *Igrom do čitanja.* Zagreb: Školska knjiga.
10. Čudina-Obradović, M. (2002). *Čitanje prije škole: Priručnik za roditelje i odgojitelje.* Zagreb: Školska knjiga
11. Čudina-Obradović, M (1996): *Igrom do čitanja: igre i aktivnosti za razvijanje vještina čitanja u djece od 3. do 10. godine života*, Zagreb: Školska knjiga
12. Čunović, K. i Stropnik, A. (2016). *Kampanje, projekti i programi za promicanje čitanja naglas djeci od najranije dobi.* Libri et liberi, 5 (1), 117-133. [https://doi.org/10.21066/carcl.libri.2016-05\(01\).0006](https://doi.org/10.21066/carcl.libri.2016-05(01).0006) (12.7.2020.)
13. Čunović, K. i Stropnik, A. (2015). *Nacionalna kampanja “Čitaj mi!” – primjer partnerstva i usklađenosti udruga.* Vjesnik bibliotekara Hrvatske, 58 (1-2), 103-120. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/143620> (12.7.2020.)
14. Diamond, Marian i Hopson, Janet. 1999. *Čarobno drveće uma.* Ostvarenje, Lekenik.
15. Đurković, A. i Jergović, S. (2017). *Imaginacija i moderna audiovizualna forma.* In mediasres, 6 (11), 1703-1713. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/186415> (14.7.2020.)

16. Klapčić, Milevoj Majda. *Razvijanje predčitalačkih navika u djece predškolske dobi s osvrtnom na radionicu za roditelje održanoj u Dječjem vrticu "Pjerina Verbanac" u Labinu* (diplomski rad); Sveučilište u Zagrebu Filozofski fakultet : Odsjek za Informacijske znanosti : Katedra za Bibliotekarstvo. Zagreb, 2009
17. Krstić, E. (2017). *Metodički aspekti poticanja i razvoja predčitačkih vještina kod djece predškolske dobi* (Završni rad). Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:028802> (23.7.2020.)
18. Lenček, M. i Užarević, M. (2016). Rana pismenost - vrijednost procjene. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 52 (2), 42-59. <https://doi.org/10.31299/hrri.52.2.5> (22.7.2020.)
19. Martinović, I. i Stričević, I. (2011). *Slikovnica: prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djetetu*. Libellarium, 4 (1), 39-63. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/92392> (23.7.2020.)
20. Moomaw, S., Hieronymus, B. (2008). *Igre čitanja i pisanja: Aktivnosti za razvoj predčitačkih vještina i početnog čitanja i pisanja u predškolskoj dobi i prvom razredu*. Buševac: Ostvarenje.
21. Rastimo zajedno, Prilozi za roditelje, *Kako čitati djetetu, nalazeći u tome zajedničko veselje i korist?* Preuzeto s <https://www.rastimozajedno.hr/file/70/> (13.7.2020.)
22. Secujski, D., *Dječjaknjiževnost* Preuzeto s <https://www.scribd.com/doc/117373535/Dje%C4%8Dja-knji%C5%BEevnost>
23. Skladany, V. (2018). *Važnost čitanja i pripovijedanja u radu s djecom rane i predškolske dobi iz perspective odgajatelja* (Završni rad). Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:189:463847> (3.8.2020.)
24. Svetina, A. *Uloga obitelji u razvoju kulture čitanja kod djece*. //Udruga studenata kroatistike *Idiom*. URL: https://bib.irb.hr/datoteka/970841.toRIje_Zbornik_prie_i_prianje_zavrna_verzija.pdf#page=31 (12.7.2020.)
25. Taylor, Denny. *Family literacy : Young children learning to read and write*. Portsmouth, NH : Heinemann. 1983.
26. Vizek Vidović, V., Hrabar, D. (1999). *Čitajmo djeci za laku noć: Priručnik za odgojitelje i roditelje djece predškolske dobi*. Zagreb: UISP.
27. Velički, V. (2014). *Pričanje priča – stvaranje priča : Povratak izgubljenom govoru*. Zagreb: Alfa

28. Zalar, D., Boštjančić, M., Schlosser, V. (2008). *Slikovnica i dijete: Kritička i metodička bilježnica 1*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
29. Zalar, D., Kovač-Prugovečki, S. i Z. Zalar. 2009. *Slikovnica i dijete: Kritička i metodička bilježnica*. Zagreb: Golden marketing-tehnička knjiga.

Izjava o izvornosti diplomskog rada

Izjavljujem da je moj diplomski rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristio/la drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni potpis studenta)